

# KULTUR

NOTERT



ARKIVFOTO: SORTE ANAHE KLOUGAAT

## UKENS STOLLEK

### Alt kan gjenbrukes

Det nedlagte Munch-museet på Tøyen ble denne uka åpnet som vaksinesenter. Tidligere næringsminister Torbjørn Røe Isaksen forlater politikken og Høyre for å bli samfunnsredaktør i E24. Denne uken kom også en rekke beskjeder om filmpremierer som avlyses, grunnet koronarestriksjoner, og én produsent, Storm film, tar det så langt at de skrinlegger sin neste storfilm, *Sagaen om Olav den helige*, og leverer tilbake de 7 millionene de har fått fra Norsk film-institutt. Hva kan filminstituttet gjenbruke pengene til tro? En storfilm om pandemien og resirkulering av gamle kulturbygg?

## UKRISTELIG BETONG

### Biskop sier nei til upopulær trapp

En betongtrapp ved Uranienborg kirke i Oslo har satt innen i kok hos enkelte. Nå får klagerne støtte av Oslo-biskop Kari Veiteberg. Avisen Oslo melder at Oslo bispedømmeråd gir sterk kritikk til menigheten, som har bygget inngangsparti i betong og ikke stein, slik det var gitt tillatelse til. Biskopen krever at inngangspartiet bygges om. Ifølge Avisen Oslo burde menigheten ha bedt om tillatelse, ikke tilgivelse.

## NORSKE BÅTER PÅ UNESCOS LISTE

### Klinkbåten er kulturell verdensarv

Den nordiske klinkbåttradisjonen ble denne uken tatt opp i Unescos liste over verdens immaterielle kulturarv. Båter har vært laget etter klinkbyggingsmetoden i omkring 2000 år, og regnes som del av en felles kystkulturtradisjon, som forekommer i alle de nordiske landene. Norge har fremmet nominasjonen av denne kulturtradisjonen sammen med Danmark, Finland, Færøyene, Island, Sverige og Åland.

# – Jeg er oppriktig bekymret for hvordan dette prosjektet vil fremstå i fremtiden

**MUSEUM** Forslaget om nytt bygg som huser samlingen til Trondheim kunstmuseum og Nordenfjeldske kunstindustrimuseum møter motstand fra både kunstnere og arkitekter.

MARIA LOKNA



Det virker som om det å være ambisiøs handler om å tenke stort, med referanser til Munch og Picasso, sier Elin Andreassen.

Hun er kunstner og for tiden aktuell med utstillingen *Drawings Belonging to the Heart* på Trondheim kunstmuseum, sammen med kollega Ann-Cathrin Hertling. Utstillingen omhandler historien til museumsbygget like ved Nidarosdomen, som etter et kommunalt vedtak i 2016 skal flyttes til et «nytt og stort museum» sammen med Nordenfjeldske kunstindustrimuseum.

Førrige uke kunne Museene i Sør-Trøndelag (Mist) legge frem sitt forslag til plassering av et nytt museumsbygg. Valget falt på den offentlig eide parkeringsplassen på Leütenhaven-tomten. Andreassen og Hertling er blant flere som har engasjert seg mot byggingen av et nytt museumsbygg. For motstanderne av både forflytningen og sammenslåingen er det mye som står på spill før kommunen kommer

med en endelig avgjørelse i februar.

– Vi er glade i disse byggene. Det anses som lite ambisiøst å bevare to gamle bygg, men det som gjør disse museene relevante, er nettopp den institusjonelle historien. I høst har vi forsøkt å omfavne kunstmuseet og la utstillingen vår snakke for seg selv. Men nå som avgjørelsen nærmer seg, begynner pulsen å slå igjen, sier Andreassen.

Sammen med Hertling mener hun at avgjørelsen om å forlate de to eldre byggene i Trondheim sentrum og flytte inn i én større, gir inntrykk av manglende kontakt med det vide kunstfeltet, og hva kunstmuseer vil kunne by på i nær fremtid.

## Sammenslåing, pulverisering

Litt bortenfor Trondheim kunstmuseum ligger Nordenfjeldske kunstindustrimuseum. Det er det siste gjenværende av de selvstendige, nasjonale kunstindustrimuseene, etter at Kunstindustrimuseet i Oslo og Vestlandske kunstindustrimuseum ble en del av henholdsvis Nasjonalmuseet og Kode. Mens det sammenslåtte museet ønsker å spille en sentral rolle «der feltene mellom design,

kunsthåndverk og billedkunst utvikles på nye måter», som det står skrevet i rapporten «Nytt Nordenfjeldske – museum for kunst og form», mener kunsthåndverker Edith Lundebrekke at en slik sammenslåing av to ulike fagfelt – billedkunst og kunsthåndverk – risikerer å hviske ut fagets egenart.

– Nordenfjeldske har en annen formidlingstradisjon. Det har vært kunsthåndverkernes institusjon, spesielt siden vi ikke har en håndverksbasert kunstudanning her, i motsetning til i Oslo og Bergen. Men det har også spilt en avgjørende rolle for utviklingen av samtidskunsthåndverket i Norge. Nå hører vi at det er positivt at fagene blir utfordret i nye og interessante koblinger, men jeg mener det er enda viktigere å ha en faglig base.

Lundebrekke mener likevel et nytt museum kan lykkes dersom kunsthåndverksfaget blir løftet frem, og nevner Victoria and Albert-museet i London som et eksempel.

– Fagkompetansen bør også prioriteres gjennom øremerkede stillinger. Men som regel frykter jeg at vi har mer å tape enn å vinne av en slik sammenslåing.

**Sov søtt:** Som del av en utstilling om Trondheim kunstmuseum har kunstnerne Elin Andreassen og Ann-Cathrin Hertlinge laget en sovesal i museumsbygget, hvor publikum kan tilbringe natten.



FOTO: NADJA CAROLINE ANDERSEN / TIKM

## Tips? Innspill? Respons?

Send epost: kultur@morgenbladet.no

## NYTT MUSEUM FOR KUNST OG DESIGN

🕒 I 2016 vedtok Trondheim kommune at Trondheim kunstmuseum og Nordenfjeldske kunstinstrimuseum skal slås sammen.

👉 Med til sammen 45 000 gjenstander vil museene vil trenge mer plass til å stille ut kunstsamlingen.

👉 I desember foreslo Museene i Sør-Trøndelag (MiST) å bygge et nytt museumsbygg på Leütenhaventomten i Midtbyen i Trondheim.

## Drømmen om et kulturtorg

Direktør for Museene i Sør-Trøndelag, Karen Espelund, forsikrer på sin side om at det å sikre kunsthåndverkssamlingen er en forutsetning for det nye museumsbygget.

– Det er vårt ansvar. Vi sier ofte at museets verdensskatt er Hannah Ryggen, og Nordenfjeldske står for den største delen av samlingen til de to institusjonene. Men forvaltningen av samlingen og vedlikeholdet av det nåværende bygget har lidd over tid, og vi er forpliktet til å gi det et løft, sier hun.

Grunnen til at museene slås sammen i et nytt bygg er en velkjent melodi: Kunstsamlingen har vokst seg for stor til lokalene, og de nåværende byggene er i for dårlig forfatning. I 2019 måtte for eksempel Nordenfjeldske stenge første etasje på grunn av vannskader, og daværende kulturminister Trine Skei Grande kom på nødsinspeksjon. Men hvor og hvordan institusjonene skal samles under ett tak, har vært diskutert like lenge som sammenslåingen.

I 2019 ba kommunen Mist om å undersøke tomtealternativer, og en utredning av konsulenter fra Dyrvik arkitekter og Urgent agency så nærmere på tre alternativer: transformasjon av den store betongbunkers Dora på Nyhavna, rehabilitering av Nordenfjeldske kunstinstrimuseum og det gamle rådhuset, eller å starte med blanke ark – med Leütenhaventomten i Midtbyen, ved siden av NTNUs vitenskapsmuseum og Trøndelag teater. Mist landet på sistnevnte:

– Det innfrir våre ønsker om arealer. Leütenhaven er også en tomt midt i Trondheim sentrum som på et tidspunkt må utnyttes uansett, og omgivelsene er gode. Vi ser for oss et nytt kulturtorg i området med vitenskapsmuseet og teateret, og mener dette er et mest passende alternativ til våre mål og ambisjoner for vårt samfunnsoppdrag, sier Espelund.

Målene og ambisjonene, slik de står oppført i rapporten om det nye museet, er blant annet økte besøkstall, en effektiv og «fremtidsrettet» drift, og et digittalt og innovativt museum som «utfordrer hva et museum er og kan være» – som også skal ha ambisjoner om innlån av Edvard Munch, Pablo Picasso, Frida Kahlo og Coco Chanel.

Med andre ord er det behov for plass. 11 000 kvadratmeter, ifølge rapporten, og det er vanskelig å bygge nytt, stort og skreddersydd i et historisk område fylt av kulturminner. Det er også kostnads-

krevene å drive én institusjon i to bygg, konkluderer rapporten.

## Bygge nytt, og gammeldags

Nybygg er altså en praktisk løsning, men ikke nødvendigvis bærekraftig. Det er noe som gjør arkitekturprofessor ved NTNU, Steffen Wellinger, opprørt. Han arbeider med bærekraftig arkitektur og byplanlegging, og har tidligere uttrykt bekymring for museumsprosjektet i Adresseavisen.

– Jeg er oppriktig bekymret for hvordan dette prosjektet vil fremstå i fremtiden, forteller han.

Wellinger påpeker at mens forflytningen av kulturinstitusjoner til Oslos sjøfront ble planlagt på tidlig 2000-tall, risikerer et nybygg museum i Trondheim anno 2030 å fremstå gammeldags allerede før det har åpnet. Det vil være uheldig for både klimagassutslipp, men også for kunstens samfunnsbetydning, mener han:

– Det er et kjent mønster at man forlater historiske bygninger uten å ha utredning og plan for de kulturelle, økonomiske og miljømessige kostnadene dette senere vil medføre. Så det er et forståelig valg, men det er ikke nødvendigvis modig. I utredningen har man satt som premiss at museene skal slås sammen til én fysisk institusjon, og ikke laget alternativ for et konsept som inkluderer de to eksisterende bygningene. Da vet vi heller ikke hvilke muligheter og kostnader som ligger i dette alternativet.

For fem år siden fikk Trondheim samtidskunstinstitusjonen Kunsthall Trondheim, og i november åpnet kunstenteret Kjøpmannsgata ungkunst (med den mye omtalte forkortelsen KUK), finansiert av kunstner og arving Kjell Erik Killi-Olsen. Om to år åpner også Ole Robert Reitans Posten kunstmuseum. Wellinger mener at den nye kunstinstitusjonen bør planlegges som en del av dette mylderet. Det vil kunne utvikle kunstens samfunnsansvar, blant annet gjennom å bevare de eksisterende bygningene, og slippe miljøbelastningen gjennom en stor, ny bygning, mener han.

– Hvis ikke det offentlige går foran med bærekraftige løsninger, hvem skal da gjøre det?

## Hvor er vaktmesteren?

Mens ballen nå er spilt tilbake til kommunen, fortsetter kunstnerduoen Hertling & Andreassen å invitere til en utstilling som hedrer bygget Trondheim kunstmuseum enn så lenge ikke har forlatt. De har laget en sovesal der inne, hvor publikum kan sjekke inn og tilbringe natten, om de ønsker.

– Da vi undersøkte historien til museet, lærte vi at Trondheim Kunstmuseum hadde en residerende vaktmester i sin tid, Alf Olsen, som også var en eminent kunstformidler, forteller Andreassen.

– Vi tenkte at dersom mange kunstinstitusjoner hadde hatt en vaktmester i dag, så hadde man kanskje ikke forlatt byggene?

– Det er klart det er smertefullt å forlate et bygg som dette, og det er mange fordeler og ulemper som skal veies opp mot hverandre, sier Johan Börjesson, direktør for Trondheim kunstmuseum.

– Jeg tror vi forlater noe og vinner noe annet, forhåpentligvis mye bedre.

maria.lokna@morgenbladet.no

## – Vi kan nok bli bedre

## FORSKNING Arkitektur- og designhøgskolen i

Oslo publiserer for lite forskning, ifølge Kunnskapsdepartementet. Viserektor Lise Amy Hansen mener det skyldes måleproblemer.

VILDE SAGSTAD  
IMELAND

I et brev fra Kunnskapsdepartementet til Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (Aho) framgår det at den såkalte publiseringsindikatoren ved institusjonen går nedover, og at den eksterne forskningsfinansieringen er lav. Departementet «merker seg at utviklingen ikke er positiv», og påpeker at publisering er «en tilbakevendende utfordring» for skolen.

Har Aho tatt for lett på forskningsoppdraget? Nei, mener skolens nye viserektor for forskning Lise Amy Hansen, som tiltrådte sin stilling i august i år, og som siden har satt i gang omfattende endringer ved institusjonen.

– Jeg vil heller si at vi kanskje kan bli bedre på å få kommunisert og publisert ut i kanaler som teller. Det er ikke slik at folk hos oss har forsket så mye mindre, men det ligger en sårbarhet i at vi er en liten institusjon. Vi skal ikke ha så mange store forskningsprosjekter som avsluttes for det vil vises på statistikken. Det tar også tid å få i gang nye prosjekter.

## Alternative vurderinger

Forskning ved Aho spenner fra landskapsarkitektur og urbanisme, arkitekturhistorie- og teori, til ulike former for designforskning, som industrideign og interaksjonsdesign. I tillegg til monografi- og artikkelbasert doktoravhandling, ble det nylig åpnet for at man kan levere verkbaserte doktoravhandling.

Den negative utviklingen i forskningsresultater er tema på Arkitekturhøgskolens styremøte denne uken. I innkallingen til styremøtet heter det at styret bør diskutere om måleparametrene knyttet til forskningen «bidrar til at resultatene fremstår som svakere enn de ellers ville vært».

– Det er et behov for å se på hvordan forskningen i våre fag måles og telles, sier Hansen.

– Du ønsker deg fagfellevurdering av kunstnerisk forskning? – Ja. Vi venter nå på ferdigstillelsen av et nytt nasjonalt vitenarkiv, der det vil være mulig å registrere kunstnerisk forskning og vi er med i arbeidsgrupper og bidrar inn i dette arbeidet.

Hansen mener det også er mulig å tenke seg andre måter

å måle forskningsresultater på, som bedre vil kunne favne det som gjøres på Arkitekturhøgskolen.

– Nylig deltok jeg i et nasjonalt, forskningspolitisk fora om åpen forskning, der dette ble nevnt. Jeg tenker at man ikke skal senke krav, men kanskje man bør endre eller utvide evalueringskriteriene for forskningsresultater.

## Løsarbeiderne fra arbeidslivet

I brevet fra Kunnskapsdepartementet fremgår det blant annet at 29 prosent av de ansatte ved Arkitekturhøgskolen har midlertidig stilling. Andelen har økt fra 10 prosent i 2019, og er en kontrast til snittet i sektoren ellers, som er på 13,2 prosent.

– Har rammene for å drive forskning ved skolen vært gode nok?

– Vi kan nok bli bedre, og det er alltid en utfordring å få tid til både undervisning og forskning, sier Hansen.

Hun sier skolen jobber med å sikre flere faste ansettelser. Samtidig påpeker hun at de også benytter «fremragende og utvandede arkitekter og designere» fra bransjen, fordi skolen ønsker en «tett relasjon» med arbeidslivet.

– Disse vil veldig gjerne være hos oss, men de ønsker ikke nødvendigvis å ha fast ansettelse.

## Veldig ambisiøse

Mye har ifølge Hansen skjedd siden Kunnskapsdepartementet adresserte den negative utviklingen ved institusjonen tidligere i år. Arkitekturhøgskolen har blant annet vært gjennom en faglig omorganisering, laget en handlingsplan for økt ekstern finansiering og publisering av forskning, og har utarbeidet en veileder for faglig ansatte som vurderer å søke på forskningsprosjekter.

– Vi jobber også med å styrke sammenhengen mellom phd-programmet og masterkurs, og vi arrangerer nå årlige fagdager, forskningsdager og jevnlig temaseminarer i forkant av søknadsfrister hos Forskningsrådet og EU, sier Hansen.

Når forventer du å se resultater?

– Vi er veldig ambisiøse, og jeg har lyst til å si et par år, men slike endringer tar tid.

vi@morgenbladet.no

## – Hvis ikke det offentlige går foran med bærekraftige løsninger, hvem skal da gjøre det?

STEFFEN WELLINGER, ARKITEKTURPROFESSOR VED NTN